

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОВОЧІВНИЦТВА І БАШТАННИЦТВА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ «МАЯК»**

**Основні, малопоширені і
нетрадиційні види рослин – від
вивчення до освоєння
(сільськогосподарські і
біологічні науки)**

**МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної науково-практичної конференції
(у рамках VIII наукового форуму
«Науковий тиждень у Крутах – 2023»,
2 березня 2023 р., с. Крути, Чернігівська обл.)**

У двох томах

Том 2

Крути - 2023

УДК 635.61 (06)

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою Дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН, протокол № 1 від 17 лютого 2023 р.

Відповідальний за випуск: Позняк О.В.

Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки): Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках VIII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2023», 2 березня 2023 р., с. Крути, Чернігівська обл.) / ДС «Маяк» ІОБ НААН: у 2 т. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2023. Т. 2. 332 с.

Збірник містить матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)», проведеної на Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН з актуальних питань інтродукції, генетики, селекції, сортознавства та сортовипробування, збереження генетичних ресурсів основних, нетрадиційних і рідкісних видів рослин різноманітного напрямку використання; агротехнології їх вирощування, використання в озелененні, приділено увагу питанням захисту рослин та зберігання і перероблення урожаю.

Для науковців, аспірантів, спеціалістів сільського господарства.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей і повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору Оргкомітету конференції.

© Національна академія аграрних наук України, 2023,
© Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва, 2023

**NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF VEGETABLE AND MELON
RESEARCH STATION "MAYAK"**

**Basic, less common and non-
traditional plant species - from
study to implementation
(agricultural and
biological sciences)**

**MATERIALS
VII International
scientific and practical conference
(within the framework of the VIII scientific forum
"Science Week in Kruty - 2022",
March 2, 2023, p. Kruty village,
Chernihiv region, Ukraine)**

**In two volumes
Volume 2**

Kruty - 2023

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ АГРАРНЫХ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ОВОЩЕВОДСТВА И БАХЧЕВОДСТВА
ОПЫТНАЯ СТАНЦИЯ «МАЯК»**

**Основные,
малораспространенные и
нетрадиционные виды растений
– от изучения к внедрению
(сельскохозяйственные и
биологические науки)**

**МАТЕРИАЛЫ
VII Международной
научно-практической конференции
(в рамках VIII научного форума
«Неделя науки в Крутах – 2023»,
2 марта 2023 г., с. Круты,
Черниговская обл., Украина)**

В двух томах

Том 2

Круты - 2023

ЗМІСТ

Абдураимов А.С., Данияров С.А., Абдураимова Д.С. <i>ВИДЫ РОДА TAMARIX L ФЛОРЫ ТАРКАПЧИГАЙСКОГО БОТАНИКО-ГЕОГРАФИЧЕСКОГО РАЙОНА (УЗБЕКИСТАН).....</i>	11
Абдураимов О.С., Мавланов Б.Ж. <i>ВИТАЛИТЕТНАЯ СТРУКТУРА ПОПУЛЯЦИЙ SECALE SYLVESTRE HOST. (POACEAE) ВО ФЛОРЕ УЗБЕКИСТАНА</i>	15
Babayeva N.S. <i>EVALUATION OF SCAB (VENTURIA PYRINA ADERH.) RESISTANCE OF THE LOCAL AND INTRODUCED PEAR GENOTYPES.....</i>	21
Балтабаева Ж.А., Момбаева Б.Ж. <i>МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЭНТОМОПАТОГЕННЫХ АНАМОРФНЫХ АСКОМИЦЕТОВ ВОЗБУДИТЕЛЕЙ МИКОЗОВ КОРОЕДА</i>	24
Батиров Х.Ф., Пардаев Б.А. <i>ФЛОРА СОРНЯКОВ ЗИМУЮЩИХ КУЛЬТУР</i>	28
Бахшиева Н.Ч., Джафарова Э.Э. <i>АНТОЦИАНЫ ПЛОДОВ ВИНОГРАДА СОРТОВ МАХМУДУ И ШАМАХЫ МЯРЯНДЯСИ.....</i>	35
Бобось І.М. <i>МІНЛИВІСТЬ МОРФОЛОГІЧНИХ ОЗНАК СОРТІВ ВІГНИ.....</i>	38
Бобось І.М., Чижик А.О. <i>ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНА ОЦІНКА СОРТІВ БАТАТУ</i>	41
Боровик В.О., Марченко Т. Ю., Бичкова Ю.В. <i>ФОРМУВАННЯ СОРТОВИХ РЕСУРСІВ СОЇ.....</i>	45
Былич Е.Н., Грєждиєру К.Б. <i>ОЦЕНКА КОЛЛЕКЦИОННЫХ ОБРАЗЦОВ КУКУРУЗЫ НА УСТОЙЧИВОСТЬ К ЗАСУХЕ И БОЛЕЗНЯМ</i>	49
Василенко О.І., Потопальський А.І. <i>ДОСВІД ЗБЕРЕЖЕННЯ СОРТОФОНДУ І ПОШИРЕННЯ ДОСЛІДНИХ ОРИГІНАЛЬНИХ РОСЛИН В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ПАНДЕМІЙ І ВОЄННОГО СТАНУ.....</i>	55

Гаджиева Ш.И., Абышова Х.Ш., Рзаева С.П., Шейхзаманова Ф.А., Мамедова Г.А.	
<i>ИЗМЕНЕНИЕ КОЛИЧЕСТВА ХЛОРОФИЛЛА И КАРОТИНОИДОВ В ОБРАЗЦАХ ЛИСТЬЕВ ТВЕРДОЙ ПШЕНИЦЫ (T. DURUM DESF) ПОД ДЕЙСТВИЕМ СТРЕССОВЫХ ФАКТОРОВ (ЗАСУХА, ЗАСОЛЕНИЕ)</i>	<i>65</i>
Гусейнова Т.Н., Микаилова Р.Т., Керимова Ф.Р.	
<i>ДИАГНОСТИКА ЗАСУХОУСТОЙЧИВОСТИ ОБРАЗЦОВ ЧЕЧЕВИЦЫ (LENS CULINARIS L.) ПО ФИЗИОЛОГИЧЕСКИМ ПОКАЗАТЕЛЯМ</i>	<i>72</i>
Дегтярьов Ю.В.	
<i>ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН СУНИЦІ САДОВОЇ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КРАПЕЛЬНОГО ЗРОШЕННЯ</i>	<i>77</i>
Джумшудова Х.К., Эфендизаде Ш.А., Мирзоев Р.С.	
<i>ИССЛЕДОВАНИЕ ГЕНОФОНДА НУТА НА АБШЕРОНЕ</i>	<i>85</i>
Дмитрик П.М.	
<i>ФЕНХЕЛЬ – ЗНАЙОМА І НЕ ЗНАЙОМА В УКРАЇНІ КУЛЬТУРА</i>	<i>93</i>
Дробіт О.С., Влашук А.М., Дробіт М.В.	
<i>ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРИ ЗЕМЛЕРОБСТВА ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ БОБОВИХ КУЛЬТУР</i>	<i>102</i>
Євсікова С.С., Василюк О.О., Василюк А.О., Василюк С.О.	
<i>ІНТРОДУКЦІЯ МАЛОПОШИРЕНИХ ВИДІВ ACTINIDIA LINDLEY В УМОВАХ КРЕМЕНЕЦЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ</i>	<i>106</i>
Євсікова С.С., Василюк О.О., Василюк С.О., Василюк А.О.	
<i>ХАРАКТЕРИСТИКА РАРИТЕТНИХ ВИДІВ КОЛЕКЦІЇ МАЛОПОШИРЕНИХ ТА НЕТРАДИЦІЙНИХ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР КРЕМЕНЕЦЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ЇХ ПРИРОДООХОРОННОГО СТАТУСУ І ВІДПОВІДНОЇ КАТЕГОРІЇ ЗА КЛАСИФІКАЦІЄЮ МСОП</i>	<i>113</i>
Завадська О.В., Бондарева Л.М., Михальчук М.О.	
<i>ЯКІСТЬ СВІЖИХ ЯГІД СУНИЦІ САДОВОЇ РІЗНИХ СОРТІВ</i>	<i>118</i>

Ибрагимова З.Ш., Мамедова С.А., Алиев Р.Т. <i>УСТОЙЧИВОСТЬ К ЗАСУХЕ И ЗАСОЛЕНИЮ, РАЗЛИЧАЮЩИХСЯ ПЛОИДНОСТЬЮ, ВИДОВ ПШЕНИЦЫ</i>	122
Karimova A.M., Hajiyev E.S., Mammadova G.A., Sadigova S.B. <i>EVALUATION OF DURUM WHEAT (TRITICUM DURUM) GENOTYPES TO STRIPE AND LEAF RUST DISEASE</i>	128
Керимова Ф.А. <i>ИЗУЧЕНИЕ БИОХИМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НЕКОТОРЫХ ОБРАЗЦОВ ГЕНОТИПОВ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ</i>	131
Кисничан Л.П., Баранова Н.В. <i>ГИБРИДНЫЕ ФОРМЫ МЯТЫ (МЕНТНА) СПЕЦИАЛЬНОГО НАПРАВЛЕНИЯ</i>	134
Колдар Л.А. <i>МОБІЛІЗАЦІЯ ВИДІВ РОДУ CERCIS L. У НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕНДРОПАРКУ «СОФІЇВКА» НАН УКРАЇНИ</i>	141
Коробкова К.С. <i>ВНЕСЕННЯ РИЗОБІЙ ЗМЕНШУЄ ПРОЯВ ФІТОПЛАЗМОЗУ MEDICAGO SATIVA В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ВИРОЩУВАННЯ</i>	147
Косенко Н.П. <i>АДАПТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НОВИХ ГІБРИДІВ АСПАРАГУСУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ</i>	150
Котеля Л.А., Балмуш З.К., Бутнараш В.И., Дубиц Т.В. <i>ОЦЕНКА ГИБРИДОВ ШАЛФЕЯ МУСКАТНОГО С ВЫСОКИМ СОДЕРЖАНИЕМ ЭФИРНОГО МАСЛА</i>	154
Красуля Т.І. <i>ДОБІР ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СТІЙКИХ ДО ПАРШІ СОРТІВ ЯБЛУНІ</i>	166
Кривошапка В.А., Груша В.В., Кузьмінець О.М. <i>ОЦІНКА ЗИМОСТІЙКОСТІ ЗАРУБІЖНИХ СОРТІВ АБРИКОСА (ARMENIACA VULGARIS LAM.)</i>	170
Кубінська Л.А., Мельничук О.А. <i>ЗБЕРЕЖЕННЯ КОЛЕКЦІЙНОГО ФОНДУ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН НА ТЕРИТОРІЇ КРЕМЕНЕЦЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ</i>	175

Кубінський М.С., Чубатий В.Д. <i>СУЧАСНИЙ СТАН КУЛЬТИВУВАННЯ ВИДІВ З РОДУ JUGLANS L. В УМОВАХ КРЕМЕНЕЦЬКИХ ГІР</i>	185
Левчук Л.В., Крицька Т.В. <i>ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ КОЛЕКЦІЇ РОДУ Citrus (L.) Osbeck У БОТАНІЧНОМУ САДУ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА</i>	194
Логінов М.І., Мачульський Г.М., Логінов А.М. <i>ВПЛИВ ДОЗ ВНЕСЕННЯ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СТЕБЛЕСТОЮ СОРТІВ ЛЬОНУ-ДОВГУНЦЯ РІЗНОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ</i>	199
Лозінська Т.П. <i>ВИКОРИСТАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ VIBURNUM В ПОБУТІ, МЕДИЦИНІ, ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ, ФІТОМЕЛІОРАЦІЇ ТА ОЗЕЛЕНЕННІ</i>	206
Мамедова Н.Х., Мамедова С.А., Абдулалієва Г.С., Юнусова Ф.М., Бабаєва Н.С. <i>ИЗУЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ СОРТООБРАЗЦОВ ХЛОПЧАТНИКА К ВЕРТИЦИЛЛЕЗНОМУ ВИЛТУ</i>	211
Манолій Є.В., Завадська О.В. <i>ХАРЧОВА ТА БІОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ БАТАТУ</i>	217
Марченко Т.Ю., Базиленко Є.О., Скакун В.М. <i>КУКУРУДЗА – АЛЬТЕРНАТИВНЕ ДЖЕРЕЛО ПАЛИВА В УКРАЇНІ</i>	220
Махмудов А.В., Абдураимов О.С., Алламуротов А.Л., Мавланов Б.Ж., Маматкосимов О.Т. <i>ЭКОЛОГО-ФИТОЦЕНОТИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА И ОНТОГЕНЕТИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА ЦЕНОПОПУЛЯЦИИ AGROPYRON FRAGILE (ROTH) P. CANDARGY ВО ФЛОРЕ УЗБЕКИСТАНА</i>	224
Меджидова Г.С., Гасанова С.Г., Шафизаде С.Г., Абдуллаєва Л.С., Рагімова О.Г. <i>ИССЛЕДОВАНИЕ РАЗЛИЧНЫМИ ДИАГНОСТИЧЕСКИМИ МЕТОДАМИ НЕСКОЛЬКИХ ГЕНОТИПОВ ЯЧМЕНЯ (HORDEUM L.) НА СТРЕССОВЫЕ ФАКТОРЫ</i>	238

Список використаних джерел

1. Иванов А.Л. Международный симпозиум «Удобрения и окружающая среда». Химия в сельском хозяйстве. 1997. №9. С. 61–167.
2. Тихомирова В.Я. Потребление питательных элементов растениями льна в процессе вегетации. Агрехимия. 1975. №1. С. 99–104.
3. Ткаченко Д.Ф. Влияние доз и соотношений минеральных удобрений на урожай и качество льна-долгунца, возделываемого по разным предшественникам. Лен и конопля. 1979. №4. С. 85–90.
4. Dachler M. Einfluss der Nährstoffe Stiestoff und Kali auf Ertrag und Gualtat von Faserflachs. Bodenkultur. 1988. 39. 4. S. 299–308.
5. Литвиненко А.В. Чутливість сортів льону-довгунця різного географічного походження на дози внесення мінеральних добрив. Вісник СНАУ. Серія «Агрономія і біологія». Вип. 12. (11). 2005. С. 78–81.
6. Логінов М.І. Селекція та первинне насінництво льону-довгунця. Методичні рекомендації. Суми: ПП «Нота бене». 2008. 51 с.

УДК 582:630.181

ВИКОРИСТАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ *VIBURNUM* В ПОБУТІ, МЕДИЦИНІ, ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ, ФІТОМЕЛІОРАЦІЇ ТА ОЗЕЛЕНЕННІ

Лозінська Т.П.

Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Київська обл., Україна
e-mail: Lozinskatat@ukr.net

Калина (*Viburnum*) – рід рослин, який об’єднує близько 200 видів чагарників або невеликих дерев родини *Adoxaceae* з їстівними або декоративними плодами різних відтінків. Цвіте у весняний період, кулясті суцвіття вражають своєю величиною і оригінальністю.

В Україні зростають два аборигенні види: калина звичайна (*Viburnum opulus*) та калина гордовина (*Viburnum lantana*). Перший вид поширений майже всією Україною, найбільш – в Лісостепу України, а в Степу зустрічається в долинах річок. Другий – розлогий

кущ заввишки понад 3 м, який красується одночасним дозріванням недостиглих червоних і стиглих чорних ягід. Цінується чагарник декоративністю, його культивують в садах і парках. Має плоди неїстівні, дещо токсичні. За межами України калина звичайна поширена в Європі, Північній Америці, Північній Африці та Азії.

Шанування дерев бере початок із сивої давнини, коли наші предки поклонялися їм як Богам. Для українців кожна рослина мала певне значення і шанування. Це стосується і калини. Рослинні мотиви та образи широко представлені в українському фольклорі. Обрядові дії, пов'язані з рослинністю, відігравали важливу роль в календарних святах. Особливе місце займали рослини-символи у сімейних обрядах. Без калини також не можна уявити життя традиційної української родини. Кажуть, що в калині – материна любов і мудрість. Калиною прикрашали весільний каравай і вінок молодої. Білі суцвіття – символ дівочої краси, ніжності і непорочності. За їх сяючу білизну в народі калину часто називають весільним деревом та наділяють магичними властивостями. Також вона символізує свято Коляди, Різдва світу. Біля хати завжди садили калину. Про неї складено багато пісень і приказок. І недарма вона є нашим символом незламності.

Широко використовують усі частини рослини в народній і офіційній медицині. Ягоди вживають у свіжому вигляді, з них готують кисілі, компоти, желе і мармелад, а також в якості начинки для пирогів, консервують в цукрі і заморожують. З сушених ягід роблять сурогат кави, який здатний регулювати процес травлення. Сік слугує для підфарбування деяких харчових продуктів. Плодова кисть має дезінфікуючі властивості – достатньо опустити гілочку з ягодами у відро води, щоб через 2 години вийшла практично стерильна рідина. Плоди калини дають червону фарбу, кора – чорно-зелену, придатну для фарбування шерсті. Деревина жовтувато-бура з білою заболонню, використовується для дрібних виробів.

Калина – пізньовесняний медо- і пилконос, що дає підтримуючий взяток. Медопродуктивність її до 30 кг з 1 га.

Запаси сировини калини в лісах є основним джерелом задоволення наших потреб, але попит, особливо на її плоди, зростає, що є необхідністю спрямування зусиль працівників лісової та суміжних галузей на відновлення і розширення вирощування даної культури [1]. Крім того, особливої уваги вимагає сьогодення щодо збереження і розширення біорізноманіття культурних рослин,

актуальним є обґрунтування інноваційних підходів щодо відтворення та ефективного його використання [2].

Калина – розповсюджена рослина лісових ценозів, у складі підліску росте розсіяно, переважно у вологих, чистих і мішаних, хвойних і листяних лісах, на галявинах, в чагарниках, на вирубках, вздовж берегів річок, озер і боліт і на заплавах луках. Чистих заростей калина практично не утворює і не відіграє домінуючої ролі. Місцями може утворювати рідколісся і брати участь у формуванні узлісь, особливо у вільшаниках. Її використовують у рекреаційній фітомеліорації, як естетичну і санітарно-гігієнічну культуру на принципах комплексності фітомеліоративних цілей, відповідності складу і структури рослинного фітоценозу та естетичності, завдяки створенню естетично-цінних пейзажних елементів насаджень.

В лісовій рекультивації калину звичайну можна використовувати як відносно придатну культуру для вирощування на відвальних ґрунтосумішах [3].

Калина – один з основних елементів чагарникового озеленення. Всі види поділяються на зимоквітучі та весняноквітучі та рослини, які плодоносять восени та зберігають плоди на рослині до весни, зберігаючи декоративність зимою. В кожній з цих груп щонайменше є один вічнозелений вид [4].

Калину можна використовувати у зеленому будівництві, ландшафтному дизайні, для створення живоплоту, не допускаючи загущення крони. Серед різноманіття розмірів та форм можна підібрати види для вирощування в живій загорожі, біля стіни, для використання як ґрунтопокровного куща, ефектно виглядають вони в одиночних посадках і висаджені у контейнерах, в парках, скверах, на присадибних ділянках, куточках відпочинку, а також у шкільних, дитячих садочках і медичних установах. Рослина досить добре переносить обрізування гілок, що дає можливість сформувати крону будь-якої конструкції та розміру. Під час озеленення значного ефекту можна досягти, висадивши поряд з калиною звичайною кущі жасмину садового, спіреї, гортензії, кизильника, хеномелесу.

Варто посадити калину на присадибній ділянці. Вирощувати і доглядати за нею зовсім не складно. Слід вибрати нейтральну або слабокислу (рН від 5,5 до 6,5) ділянку з заляганням ґрунтових вод на глибині не менше 100 см. Формувати її рекомендовано у вигляді

дерева або куща. Для розмноження калини використовують насінневий і вегетативний способи. Вегетативно рослину можна розмножувати вертикальними і горизонтальними відсадками, живцюванням і прикореневими відростками. І звичайно ж вчасно обрізати, і, за потреби боротися зі шкідниками.

На сьогодні існує чимало сортів калини, які різняться як за висотою рослин, так і за різнобарв'ям ягід (від жовтого, рубінового, червоного, бордового, синього з металевим відливом до чорного) та смаковими якостями. Усі вони не вибагливі до вирощування, стійкі до хвороб.

Калина відома своєю довговічністю (відомі екземпляри понад 50 р.), досить стійка до умов середовища, найменш вимоглива до догляду порівняно з іншими кущами та не потребує частого омолодження стовбурів і вирубування кореневих відростків.

В озелененні населених місць як декоративні культури можна використовувати різні види калини, які легко формуються, їм можна надавати будь-яку форму завдяки обрізці. Для цього використовують деякі форми калини звичайної (*Viburnum opulus* L.), серед яких 'Napum' (David) Zab. або 'Pugmaeum' Laval., які мають компактні низькорослі кущі з дрібним листям, і, крім того, в умовах України досить рідко цвіте; форма 'Variegatum' (West.) Zab. з біло-строкатим листям; 'Pubescens' Gatsch або 'Genuinum' Lindem, яка характерна голими, зверху темно-зеленим, а знизу густо опушеним сірувато-зеленим листям; 'Xanthocarpum' (Endl.) Rehd. – з декоративними золотисто-жовтими плодами [1].

К. Карльса (*V. carlesii* Hemsl.) – відрізняється блідо-рожевими запашними квітами, зібраними у великі кулясті суцвіття та оранжево-червоним листям восени. Її культивують в Україні тільки в окремих ботанічних садах (Київ, Вінниця, Одеса). З вічнозелених видів найпопулярнішою є к. Давида (*V. davidii* Franch.) – дводомна рослина, що сягає біля 1 м висоти і має блакитні плоди [5].

К. вічнозелена або зморшкуватоліста (*V. rhytidophyllum*) заслуговує уваги завдяки рясному і тривалому, з травня до серпня, цвітінню. Рослина вічнозелена, тільки за низьких температур може скидати частину листя. Невिбаглива до освітлення, зростає навіть у тіні [5].

К. лавролиста (*V. Tinus* L. чи *V. laurifolium* C. Koch) – декоративний впродовж сезону вічнозелений кущ, з охайним, темно-

зеленим, яйцеподібним листям і зібраними у суцвіття зірчастими білими квітами, які відкриваються з червоних бутонів. Декоративності додають металево-сині ягоди рослини.

К. складчаста (*V. plicatum*) – цілорічно декоративний, рясно квітучий, повільно зростаючий кущ з широкою кроною і розташованими горизонтальними каскадами пагонами. Листя темно-зелене, восени червоно-пурпурне, з глибокими декоративними жилками. Квітки великі білі, зібрані в горизонтальні суцвіття 8-10 см у діаметрі, з великими стерильними квітами біля країв. Незрілі плоди такої калини червоного кольору, потім темніють до чорного, декоративні, проте неїстівні. Частіше використовують в одиночних посадках.

К. боднантська (*V. bodnantense*) – має особливість раннього цвітіння та рожевого забарвленням квіток з рясним цвітінням і сильним приємним ароматом. Восени головною прикрасою рослин стають яскраво-червоні плоди – кістянки, і майже такого ж кольору листя. Ягоди тримаються на дереві впродовж всієї зими [6].

К. гола (*V. nudum*) – напіввічнозелений або листопадний чагарник з вертикально зростаючою в молодому віці кроною, яка з роками набуває кулястої або шатроподібної форми від 2 – 2,5 м заввишки і до 3 м завширшки (після 20 р.). Має прямостоячі, тонкі, жовтувато-бурі, іноді з червонуватим відтінком гілки, які пізніше стають дугоподібними, округлими в перерізі, голі, місцями коричнево-опушені. Листя загострене, восени оранжево-червоні з пурпурним відтінком. Листя довго не опадає. Рослина з дрібними білими або рожевуватими, запашними квітками, зібрані в суцвіття на верхівках пагонів. Кущі високодекоративні. Ще цю калину називають «дикі родзинки». Плоди є цінним джерелом їжі для птахів та диких тварин. Ягоди дуже кислі, але їстівні. Застосовують для створення контрастних ландшафтних композицій за формою крони і кольором, особливо осінніх пейзажів [7].

В статті показано лише не велика частка видів калини і можливості їх використання. Для розширення асортименту форм калини у використанні в різних галузях народного господарства необхідно проводити селекційні роботи, залежно від його потреб. Тому вивчення і відбір вихідного матеріалу є запорукою вдалого селекційного процесу для створення формового різноманіття калини.

Список використаних джерел

1. Заячук В.Я., Цибуля В.С. Види роду калина (*Viburnum* L.) в озелененні населених місць. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.11. с. 30-38.
2. Варга Л.М., Пузир О.О., Лозінська Т.П. Проблеми збереження біорізноманіття лісів. Міжнародна наукова конференція: Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень. Херсон, 2020. МЦНД. С. 59–61.
3. Данько В. Н. Лесопригодность местообитаний разровненных отвалов и ассортимент древесных и кустарных пород для их облесения. Рекультивация земель. 1975. С. 25-30.
4. Хессайон Д.Г. Все о вечнозеленых растениях М. : Изд-во "Кладезь Букс", 2001. 128 с.
5. <https://drevo.in.ua/ua/p1051230868-kalina-vechnozelenaya-ili.html>.
6. https://berezhnjuk.com.ua/catalog/dekoratyvni_dereva_ta_kushchi/kalyna/kalyna_bodnantska_dawn/.
7. <https://pisardi.ua/products/kalina-br-zvichajna>.

УДК 632.484:633.511

ИЗУЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ СОРТООБРАЗЦОВ ХЛОПЧАТНИКА К ВЕРТИЦИЛЛЕЗНОМУ ВИЛТУ

**Мамедова Н.Х., Мамедова С.А., Абдулалиева Г.С., Юнусова Ф.М.,
Бабаева Н.С.**

Институт Генетических Ресурсов Министерства науки и
образования Азербайджана

г. Баку, Азербайджан

e-mail: naila.xurshud27@yahoo.com

Роль интродукции растений на современном этапе ее развития достаточно многосторонняя. Это направление развития ботанической науки, своеобразный раздел экспериментальной ботаники, практические результаты которой помогают прояснить те или иные вопросы теоретической ботаники.